

Handläggare:
Pia Sundqvist
08 508 18 161

Till
Farsta stadsdelsnämnd
2016-05-19

Är medborgarbudgetprocessen förenlig med kommunallagen?

Svar på skrivelse från M och L

Förslag till beslut

Stadsdelsnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på en skrivelse från Moderaterna och Liberalerna om huruvida medborgarbudgetprocessen är förenlig med kommunallagen.

Kerstin Sandström
stadsdelsdirektör

Sammanfattning

I en skrivelse till stadsdelsnämnden frågar Moderaterna och Liberalerna om medborgarbudgetprocessen i Fagersjö är förenlig med kommunallagens krav att alla medlemmar i kommunen ska behandlas lika. Partierna vill också att förvaltningen ger sin syn på om och hur den representativa demokratin kan kombineras med medborgarbudget och andra försök till direktdemokrati.

Förvaltningen har tagit upp frågorna med Sveriges Kommuner och Landsting, SKL, som påpekar att kommunallagen tillåter att kommuninvånare behandlas olika om det görs för att skapa lika värde mellan invånarna. Medborgarbudget betraktas inte som en form av direktdemokrati, vare sig i Sverige eller i andra länder. Det är istället en metod inom ramen för en deliberativ demokrati, där samtalet spelar stor roll för att utveckla demokratin. Skilda synsätt jämkas samman eller ställs mot varandra och klargörs i en överläggning (deliberation).

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom stadsdelsdirektörens stab i samråd med avdelningen för ekonomi, stadsmiljö och strategi.

Bakgrund och skrivelsens innehåll

Vid stadsdelsnämndens sammanträde den 10 mars i år lämnade Moderaterna och Liberalerna in en skrivelse där de frågar om den medborgarbudgetprocess som för närvarande genomförs i Fagersjö är förenlig med kommunallagens krav att alla medlemmar i kommunen ska behandlas lika.

Partierna vill också att förvaltningen ger sin syn på om och hur den representativa demokrati som nämnden är en del av kan kombineras med medborgarbudget och andra försök till direktdemokrati.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Bakgrund

På uppdrag av stadsdelsnämnden genomför förvaltningen just nu ett försök med medborgarbudget i stadsdelen Fagersjö. Nämnden har beslutat att medborgarbudgeten ska handla om att skapa en mötesplats i lokaler vid Havsörnstorget. Den fråga som avgörs i medborgarbudgetprocessen är vilka verksamheter och aktiviteter som ska bedrivas i lokalen.

Beslutet har sin grund i nämndens tidigare beslut att inrätta en mötesplats för samhällsservice och ökad delaktighet i stadsdelen. Att en mötesplats är viktig bekräftades sedan i höstens tycka-till-process, då invånarna fick föreslå vad som behöver förbättras i området. Den övergripande utgångspunkten för satsningen är det av kommunfullmäktiges fyra inriktningsmål som anger att Stockholm ska vara en demokratiskt hållbar stad.

Den 22 oktober förra året bestämde nämnden att 400 000 kronor ska användas till försöket med medborgarbudget. Nämnden bestämde också hur processen ska genomföras och att de förslag som får flest röster ska fastställas genom ett beslut av nämnden innan de förverkligas.

Medborgarbudget förenligt med kommunallagen?

Sedan i höstas deltar nämnden och förvaltningen i Sveriges Kommuner och Landstings (SKL:s) nätverk Medborgarbudget. I nätverket träffas ett antal av landets kommuner och utbyter idéer och erfarenheter, under ledning av kontaktpersoner vid SKL.

Förvaltningen har bött dessa kontaktpersoner om synpunkter på frågorna från Moderaterna och Liberalerna.

I sitt svar påminner SKL om den avslutande delen i den mening i kommunallagen som partierna citerar (2 kap 2 §): ”Kommuner och landsting skall behandla sina medlemmar lika, *om det inte finns sakliga skäl för något annat*.”. Det är alltså fullt möjligt för en kommun att behandla sina invånare olika om det sker utifrån objektiva grunder och görs för att skapa lika värde mellan invånarna. Det är exempelvis vad som sker när fullmäktige i sitt beslut om stadens budget fördelar skattemedel till stadsdelsnämndernas verksamheter. Fördelningen baseras inte bara på antalet invånare i respektive stadsdelsområde, den utgår också från utbildningsnivå, inkomst och andra socioekonomiska faktorer. Även fullmäktiges särskilda demokratimedel – som används för att finansiera medborgarbudgeten – fördelas till stadsdelsnämnderna på liknande sätt.

Genom att själv fastställa resultatet av medborgarbudgeten har nämnden inte heller lämnat över beslutsfattandet till enskilda invånare. SKL betonar att det formella beslutet är en viktig del av processen. Både i Sverige och internationellt har SKL sett hur överlämningen av förslag till den beslutsfattande instansen blir till en ceremoni som betonar att processen är ett samarbete mellan kommunen och dess invånare.

Kan representativ demokrati förenas med direktdemokrati?

SKL menar att medborgarbudget inte någonstans, vare sig i Sverige eller i andra länder, betecknas som direktdemokrati¹. Även forskningen betraktar istället medborgarbudget som en deliberativ metod för att skapa delaktighet för medborgare.

SKL utvecklar inte begreppet närmare i sitt svar, men deliberativ demokrati eller samtalsdemokrati är en tankeskola som pekar på samtalets och kommunikationens roll för att utveckla och förstärka demokratin. Själva deltagandet i politiska processer har stort värde i denna form av demokrati, som fokuserar på hur

¹ Som jämförelse och exempel på direktdemokrati nämner SKL Schweiz, där medborgarna har makten att besluta genom lagstadgade politiska institutioner. Där är det enligt lag inte möjligt för politikerna att genomföra lagar inom vissa områden utan att ha fått godkänt i en folkomröstning. Medborgarna har också en lagreglerad rätt att lämna in ett initiativ till folkomröstning mot beslut som politikerna har fattat. Med tillräckligt många namnunderskrifter måste kommunen, regionen eller landet genomföra en beslutande folkomröstning.

åsikter bildas. Utgångspunkten är skilda synsätt som jämkas samman eller ställs mot varandra och klargörs i en överläggning (deliberation).

Förvaltningen kommer att utvärdera försöket i Fagersjö för att dra lärdomar inför det fortsatta demokratiarbetet, om och när det blir aktuellt att genomföra fler medborgarbudgetar. Utvecklad demokrati och en större känsla av delaktighet handlar inte bara om att den enskilda individen får större möjlighet att påverka för egen del. Det handlar också om att flera individer påverkar tillsammans, i samtal där olika idéer, dess fördelar och nackdelar, ställs mot varandra. Det bidrar samtidigt till ett annat av stadens fyra inriktningsmål, det som beskriver ett Stockholm som håller samman.

När Mälardalens högskola år 2007 utvärderade Stadsdelsförnyelsen, en av Stockholms många tidigare satsningar på ökad delaktighet och lokalt utvecklingsarbete, konstaterade forskarna: "... det [är] alltså helt klar så att alla förortsbor inte, lika lite som vem som helst, kommer att ägna sig åt lokaldemokrati, när tillfälle ges. I någon mening får man tänka sig att ett utrymme att vara med och bestämma om lokala resurser kommer att fyllas av en lokal deltagarelit." Att ändå hitta former för samtal och engagemang som gör att många i lokalsamhället finner det meningsfullt att delta är en annan utmaning för både nämnd och förvaltning.

Förvaltningen föreslår att stadsdelsnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på skrivelsen.

Bilaga

Skrivelse från M och L om medborgarbudgetprocessen är förenlig med kommunallagen